

PRESA DIN ITALIA DESPRE MIȘCAREA REVOLUȚIONARA CONDUSĂ DE TUDOR VLADIMIRESCU

D. ZAHARIA

Mișcarea revoluționară de la 1821, în fruntea căreia s-a situat „cel mai bun fiu al patriei” sale, așa cum s-a autointitulat eroul din Vladimir, a izbucnit într-un moment istoric în care viața politică europeană era dominată de sistemul reacționar al Sfintei Alianțe.

Arbitrarul și nedreptul sistem impus popoarelor europene de suveranii statelor feudal-reacționare, participante la războaiele împotriva lui Napoleon, a stîrnit mînia și opoziția maselor largi populare ale națiunilor europene.

După ce popoarelor europene li se impusese nu numai un regim social-politic depășit ci și o stagnare a vieții economice, a procesului revoluționar ce se făcuse simțit la finele secolului al XVIII-lea, și o totală inactivitate intelectuală, forțele sociale și politice cele mai reprezentative ale națiunilor din vestul și estul continentului se pregăteau intens pentru lupta care, conform planurilor elaborate, trebuia să le aducă cucerirea puterii politice în stat, înlăturarea suveranilor reacționari instalați și menținuți cu sprijinul forțelor militare ale statelor care inițiaseră și încheiaseră Sfînta Alianță.

Iată pentru ce, în Europa de la Cadix la Arhipelagul grecesc și din Regatul celor Două Sicilii pînă în interiorul imperiului rus se pregăteau cu febrilitate și intensitate, acțiuni revoluționare menite să pună capăt înapoierii economice, sărăciei intelectuale și reacționarismului politic impus prin voința țarului Rusiei și a cancelarului austriac Meternich.

În aceste condiții politice a izbucnit și s-a desfășurat mișcarea revoluționară în fruntea căreia s-a aflat Tudor Vladimirescu.

Evenimentelor ce s-au succedat în prima jumătate a anului 1821 în Țara Românească, presa europeană le-a acordat largi spații. În coloanele ziarelor ce apăreau în statele germane, Franța, Anglia, Imperiul habsburgic, Rusia, Imperiul otoman, statele italiene au fost publicate numeroase articole, ample relatări, știri, fragmente din rapoartele unor diplomații, multe scrisori care circulau de la un capăt la altul al continentului prin intermediul cărora opinia publică era informată asupra evenimentelor revoluționare care se extinseseră în mai tot teritoriul românesc dintre Carpați și Dunăre.

Presă italiană, reprezentată în acea epocă istorică prin Gazeta piemonteză, Gazeta genoveză, Jurnalul Regatului celor Două Sicilii, Observatorul triestin, a publicat interesante relatări și articole cu privire la mișcarea revoluționară din Țara Românească.

Unele materiale publicate în ziarele amintite accentuau gradul excesiv, al exploatării exercitate asupra poporului român de către domnitorii fanarioți.

Astfel, Gazeta piemonteză din 10 martie 1821, publica o știre transmisă din Constantinopol prin care se relatează că numai în ultimii șapte ani domnitorii fanarioți storseseră de la populația Țării Românești 60 milioane de piaștri, din care mai mult de jumătate intraseră în visteria sultanului ¹.

Presă italiană, în genere bine informată asupra scopurilor urmărite de nișcarea poporului român, aprecia că aceasta era îndreptată împotriva boierilor, care beneficiau de toate privilegiile ², și domnitorilor fanarioți ³, exponenți ai dominației turcești asupra Principatelor.

Gazetele italiene ale vremii au publicat interesante materiale asupra rolului pe care l-a avut Tudor în perioada de început a mișcării. Astfel, Gazeta piemonteză în numărul său din 31 martie 1821 publica știrea că „imediat după moartea lui Suțu valaahul Tudor însoțit de 50 de arnauți a părăsit Bucureștii, îndreptându-se spre Oltenia pentru a răscula pe țărani de acolo a căror nemulțumire o cunoaște”. De asemenea, în același număr al ziarului se preciza că „pe oriunde trece Tudor lansează chemări” prin care îndeamnă poporul la răscoală ⁴.

Tudor Vladimirescu, suflet din sufletul neamului său, s-a bucurat de o stimă deosebită din partea țărănilor olteni și munteni. Dovada acestei stări de lucruri ne-o oferă știrea, transmisă din Sibiu la 19 februarie 1821 și publicată în Gazeta piemonteză din 31 martie, în care se aprecia că popoulul conducător, susținut de o armată de 8.000 oameni, pe care reușise să-i mobilizeze și să-i organizeze rapid, tindea să devină domnitorul țării ⁵.

Angajarea țărănimii la lupta pentru dobândirea drepturilor țării și instaurarea egalității sociale a asigurat, chiar de la început, progrese rapide și triumfale mișcării organizate și conduse de Tudor ⁶; Așa explică majoritatea ziarelor europene ale timpului înaintarea rapidă a lui Tudor către București.

N-au fost trecute cu vederea de către presă din statele italiene nici evenimentele petrecute în Moldova, unde, nu mult după cele petrecute în Oltenia a sosit din Basarabia aventurierul Alexandru Ipsilanti. Acesta, prin proclamațiile sale încerca să ducă un război împotriva Imperiului otoman

1 Arh. Stat. București, microf. Italia, rola 31, c. 2, Gazeta piemonteză din 10 martie 1821.

2 Ibidem, c. 3-4 Gazeta Piemonteză din 31 martie 1821.

3 Idem, fotocopii Italia, Jurnalul Regatului celor Două Sicilii din 26 iunie 1821, aprecia că mișcarea izbucnită în Oltenia „era îndreptată contra grecilor, sau mai precis împotriva marilor familii grecești care locuiesc în cartierul Fanar din Constantinopol, cunoscuți sub denumirea de fanarioți, din rîndurile cărora erau recrutați domnitorii celor două Principate”.

4 Idem, microf., Italia, rola 31 c. 3-4.

5 Ibidem.

6 Ibidem c. 5-6. Gazeta piemonteză din 7 aprilie 1821 „Insurecția a făcut în timpul interregnelui, progrese atât de rapide încît Tudor poate străbate nepedepsit cea mai mare parte a Olteniei (și în special districtul Craiova)”.

bazându-se mai de grabă pe idealuri și himere, decât pe o forță armată capabilă să dea lovitură nimicitoare trupelor turcești de la Dunăre.

Intrarea lui Alexandru Ipsilanti în capitala Moldovei a avut ca antecedent evenimentele sîngeroase de la Galați, unde, grecii revoltați sub conducerea lui Vasile Caravia „au ucis pe toți turcii care n-au putut să se salveze prin fugă, iar ocașul a fost aproape în întregime transformat în cenușă” ⁷.

După omorîrea tuturor turcilor găsiți în Iași, chiar în ziua sosirii sale acolo, Alexandru Ipsilanti a adresat mai multe proclamații prin care chema la luptă contra Imperiului turcesc populația din Principate și întreaga națiune greacă, pentru înlăturarea jugului otoman ⁸.

Nu este lipsit de importanță și semnificație să relevăm cum a privit presa italiană poziția adoptată de țarul Rusiei față de evenimentele revoluționare din Principate.

Atît Gazeta de Genova, Gazeta piemonteză, Jurnalul Regatului celor Două Sicilii cît și Observatorul triestin au publicat aproape concomitent și în termeni similari hotărîrile adoptate de țar la Leibach cu privire la situația din Principatele române ⁹.

Interesant este faptul că ziarele amintite relatau pe larg ordinele transmise de curtea de la Petersburg însărcinatului său din capitala otomană baronul Stroganov ¹⁰.

Ordinul dat de țar ministrului rus de la Constantinopol era determinat de faptul că Ipsilanti, în dorința de a inspira mai multă încredere populației din țările române și națiunii grecești anunța, prin intermediul incendiarelor sale proclamații, că întreaga sa acțiune se îndrepta împotriva Porții și se baza „pe sprijinul unei mari puteri vecine” ¹¹.

Concomitent cu atitudinea potrivnică a Rusiei față de mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu și acțiunile aventurierului Ipsilanti, cealaltă mare putere vecină, Imperiul habsburgic, făcea cunoscut Porții, prin intermediul internunțului austriac la Constantinopol, că împăratul avea „cele mai serioase intenții” în vederea menținerii păcii și tratatelor, asigurîndu-l pe sultan de sprijinul său militar pentru restabilirea liniștii în Principate, în care scop dăduse dispoziții ca un corp al armatei austriece să fie deplasat, în mare grabă, la hotarele dintre Transilvania și țările române ¹², pentru a putea observa mai atent ce se petrecea în teritoriul românesc dintre Carpați și Dunăre.

Cu toată poziția dușmănoasă a celor trei mari imperii reacționare, Tudor Vladimirescu, deși conștient de primejdia la care se expusese prin acțiunea îndreptată, contra boierilor și a Porții, încerca să stabilească o înțe-

7 Ibidem, Gazeta piemonteză din 7 aprilie 1821.

8 Ibidem.

9 Ibidem.

10 Ibidem. Conform acestor dispoziții publicate în ziarele italiene Stroganov trebuia să-l informeze pe sultan că politica țarului era potrivnică oricărei mișcări revoluționare indiferent de țara în care ar fi izbucnit ea.

11 Idem. Xerosuri Italia. Gazeta geneveză din 11 aprilie 1821.

12 Idem, microfilme Italia, rola 31 c. 7-8, Gazeta piemonteză din 10 aprilie 1821.

legere cu Serbia, pentru ca și acolo să pornească o acțiune similară și să provoace războiul popoarele de la sudul Dunării¹³.

Ziarele italiene informate la timp și corect asupra desfășurării acțiunilor întreprinse de Tudor Vladimirescu relatau cu lux de amănunte teama manifestată de boierime la vestea extinderii mișcării.

Se subliniază faptul că frica boierimii a cunoscut și mai mari proporții atunci când la București s-a aflat despre trecerea de partea revoluționarilor a celor care au fost trimiși să-l oblige pe Tudor ca, prin forță, să facă cale înapoi.

După trecerea Oltului drumul lui Vladimirescu către București era deschis mai ales că țărănimea îl întâmpina cu bucurie și entuziasm.

Triumfala intrare a lui Tudor în capitala țării este prezentată de presa italiană lapidar dar concludiv¹⁴.

Nici intrarea în București a lui Alexandru Ipsilanti n-a scăpat atenției celor care transmiteau știrile către ziarele ce apăreau la Genova, Napoli, Torino sau Triest.

Jurnalul Regatului celor Două Sicilii prezenta în următoarea manieră intrarea în capitala Țării Românești a conducătorului Eteriei. „La 9 aprilie ajunse și prințul Ipsilanti în fruntea unui corp de eleni de aproximativ 1000 oameni și cu trei tunuri..., ocupă castelul lui Grigore Ghica situat în rească alte scopuri decât colaboratorul său și din acest considerent refuză să publice o prezenta cu totul exagerat, se cifra la 5.000 oameni, care dispun de șapte tunuri de nave”¹⁵.

Sosirea și mai ales intrarea în București a oamenilor lui Ipsilanti, conform celor scrise în Jurnalul Regatului celor Două Sicilii, a provocat mari nemulțumiri în rândurile partizanilor lui Tudor căci ei porniseră la luptă pentru a scăpa țara de boieri și fanarioți, iar în acel moment se temeau de o colaborare cu greci mai ales că nu aveau nimic comun cu cauza acestora din urmă¹⁶.

Nu este exclus ca Tudor să fi dispus retragerea principalelor sale forțe la Cotroceni toamă din acest motiv, căci așa cum se preciza într-o informație transmisă din București la 15 aprilie 1821 și publicată în Gazeta geneveză din 16 mai același an, conducătorul românilor, părea să urmărească alte scopuri decât colaboratorul său și din acest considerent refuză să se supună dispozițiilor lui Ipsilanti¹⁷.

Neînțelegerile dintre Vladimirescu și Ipsilanti s-au accentuat destul de mult, iar turcii profitând de atitudinea împăratului și țarului adoptată la

13 Ibid., c. 13. Gazeta piemonteză din 5 mai 1821 informa că „Tudor intenționa să treacă Dunărea, să pună stăpânire pe Nicopole, să-și conducă forțele sale pînă la Sofia pentru a provoca revolta grecilor din Bulgaria”. Se pretindea că el a încheiat unele înțelegeri cu conducătorii din Serbia în același scop.

14 Idem. Xerosuri din Italia, Gazeta geneveză din 13 mai 1821.

15 Idem fotocopiă Italia, Jurnalul Regatului celor Două Sicilii din 18 mai 1821.

16 Idem microf. Italia rola 31 c. 15-17. Aceiași idee o exprimă și Gazeta piemonteză în numărul său din 8 mai 1821.

17 Idem. Xerosuri Italia, Gazeta geneveză din 16 mai 1821. Faptul este consemnat de mai multe ori în ziarul Jurnalul Regatului celor Două Sicilii, dar în numărul de la 21 mai se aprecia: „Între capii revoltei există puțină înțelegere”. Planurile lui Tudor și ale cetelor sale sînt cu totul diferite de cele ale lui Ipsilanti și ale grecilor ce-l urmează“.

Leibach și temîndu-se de o eventuală invazie ruso-austriacă în Principate sub pretextul cunoscut al ajutorării sultanului pentru „restabilirea liniștii”¹⁸ au luat hotărîrea de a trimite armatele lor împotriva „rebelilor” de la București.

Poarta, chiar după izbucnirea mișcării conduse de Tudor se pregătea să intervină în Principate cu scopul de a suprima din fașă acțiune întreprinsă de Tudor, dar teama de un conflict militar cu Rusia a determinat-o să se abțină, pentru început, de la o astfel de acțiune. Nu mult după ce s-a aflat la Constantinopol, prin intermediul baronului Stroganov și a inter-nunțului austriac despre pozițiile adoptate de țar și împăratul vienez, în privința mișcărilor din Principate, sultanul a ordonat armatelor sale concentrate pe linia de la Dunăre să treacă la nordul fluviului.

Tudor Vladimirescu cunoscînd intențiile turcilor ca și pregătirile militare împotriva sa, lua măsuri să întîmpine armatele otomane așa cum se cuvenea unor dușmani și exploataatori multisecolari.

Măsurile de apărarea țării în fața armatelor otomane sînt prezentate de ziarele din Italia astfel :

„Tudor Vladimirescu, care în acel moment era pe deplin stăpîn al Bucureștilor, lua măsuri de apărare”¹⁹.

„Tudor continua să fortifice mînăstirea de la Cotroceni”²⁰.

„Tudor este decis să se apere pînă la sfîrșit.”²¹

„Tudor făcu proba celor șapte tunuri, din care trei de proveniență suedeză, sînt în bună stare, dar celelalte din fier sînt de calitate inferioară”²².

Cu toate pregătirile făcute la București de către Tudor Vladimirescu, totuși el a fost nevoit să părăsească capitala țării și să se retragă către Pitești²³.

În drumul către Pitești au intervenit cunoscutele evenimente care au dus la arestarea și mișeleasca omorîre a lui Tudor.

Arestarea și ducerea Vladimirescului la Tîrgoviște este descrisă în felul următor de către Gazeta piemonteză din 28 iunie 1821. „Un marș ocular raportează că Tudor Vladimirescu, la puțin timp după sosirea sa la Pitești, a fost surprins de un căpitan de cavalerie din rîndurile răsculașilor și pus în lanțuri, a fost condus la cartierul general al lui Ipsilanti de la Tîrgoviște”²⁴, unde a fost omorît.

18 Ibidem. Gazeta geneveză din 30 mai 1821, Gazeta piemonteză din 29 mai și Jurnalul Regatului celor Două Sicilii din 16 mai și 15 iunie relatau despre concentrarea unor puternice forțe militare austriece în Banat, Transilvania și Galiția. Unele dintre unitățile militare austriece începuseră să se deplaseze către granițele Țării Românești și acest lucru se făcea cu acordul Porții.

19 Idem, fotocopii Italia, Jurnalul Regatului celor Două Sicilii din 11 iunie 1821.

20 Idem, microfилme, Italia, rola 31 c. 38-39. Gazeta piemonteză din 14 iunie 1821.

21 Ibidem c. 32-33. Gazeta piemonteză din 2 iunie 1821.

22 Ibidem, c. 37. Gazeta piemonteză din 7 iunie 1821 și Jurnalul Regatului celor Două Sicilii din 18 iunie 1821.

23 Idem, fotocopii Italia, Jurnalul Regatului celor Două Sicilii, din 28 iunie 1821. Ziarul scria : „Tudor Vladimirescu, Hagi Prodan și Bimbașa Sava, atunci cînd au avut vești certe despre apropierea turcilor, evacuară la 27 mai atît mînăstirea de la Cotroceni cît și orașul București”.

24 Idem microf. Italia, rola 31, c. 48-49. Gazeta piemonteză din 28 iunie 1821.

Cu toate că gazeta din Torino publicase încă de la 28 iunie 1821 știrea omorării lui Tudor Vladimirescu, totuși, chiar și după aceea continua să primească și să publice informații privitoare la asasinarea revoluționarului român.

Astfel, în numărul său din 12 iulie 1821, apărea o informație transmisă din Brașov prin care se preciza că Ipsilanti l-a ucis pe Vladimirescu imediat după ce acesta a fost adus la Tîrgoviște ²⁵.

Interesante sînt știrile și informațiile publicate de amintitele ziare cu privire la pătrunderea armatelor turcești pe teritoriul Țării Românești și al Moldovei, urmărirea și înfrîngerea eteriștilor, rezistența populației românești în fața armatelor invadatoare.

Concomitent cu luptele duse de armatele otomane pentru înfrîngerea eteriștilor în Principate, Imperiul habsburgic ordinase concentrarea unor noi forțe militare în Bucovina, Transilvania și Banat. Fenomenul nu scăpa atenției observatorilor de presă aflați în monarhie și în consecință în ziarele italiene ale timpului apăreau știri referitoare la acest lucru.

Astfel, în Jurnalul Regatului celor Două Sicilii din 24 iulie 1821, apărea știrea transmisă din Viena la 23 iunie, prin care opinia publică era informată asupra faptului că „cordonul trupelor austriece se întindea de la Cernăuți... pînă la Mehadia, în Banat. Aripa stîngă a aceluia corp acoperea partea Bucovinei care se mărginea cu Moldova. Centrul se întindea de la Berceț, care este situat la extremitatea aceluia principat, pînă la Sibiu, în Transilvania, aripa dreaptă se întindea pînă în Banat.

Principalele forțe austriece sînt concentrate în împrejurimile Brașovului, care ocupă o poziție centrală, de unde, la nevoie, ar fi putut fi trimise trupele respective, conform necesităților, fie către frontierele Moldovei sau ale Banatului, sau chiar asupra celor cu Țara Românească, care atrăgeau atenția în mod deosebit. „...Alte trupe austriece sînt dispuse în așa fel încît să poată întări, la nevoie, corpul de observație“. „Se vorbește despre formarea unei armate de rezervă la Cluj” ²⁶.

Nu sînt lipsite de importanță să prezentăm și opiniile unor ziare din Italia în legătură cu pierderile pe care le-a suferit Țara Românească din cauza jafurilor făcute de eteriști și armatele invadatoare turcești, pînă la începutul lunii iulie 1821.

Conform celor publicate în Gazeta piemonteză din 24 iulie 1821, pagubele cauzate economiei Țării Românești de către jefuitoarii turci și eteriști, prin nesupunerea la lucru a țăranilor revoltați în timpul mișcării revoluționare conduse de Tudor, prin pierderile de recolte se ridicau la suma de 50 milioane de piaștri.

Referindu-se la aceeași problemă ziarul ajungea la concluzia că vor trebui să treacă două decenii pînă cînd „bogata Valahie își va reveni din nenorocirile” ²⁷ în care se afla.

²⁵ Ibidem, c. 58-59.

²⁶ Idem, fotocopii Italia, Jurnalul Regatului celor Două Sicilii din 24 iunie 1821.

²⁷ Idem, microfilme Italia, rola 31, c. 65-66.

Din cele expuse rezultă că mișcarea revoluționară a românilor de la 1821 s-a bucurat de numeroase aprecieri din partea poporului din rîndurile căruia s-a ridicat eroul ei.

Presa internațională a timpului și cea din Italia a consacrat sute de articole acțiunii române și eroului ei Tudor Vladimirescu.

Pentru generațiile de români care au urmat luptătorilor de la 1821, Tudor Vladimirescu a constituit un exemplu de patriotism și revoluționarism.

Urmașii eroilor din 1821 au privit acțiunea acelora ca pe ridicare merită să ducă la triumful dreptății pe pămîntul locuit de români, la înfăptuirea idealului de libertate și unitate a neamului românesc.

Prin faptele sale, care, în orice ocazie, merită să fie cinstate, Tudor Vladimirescu, a ocupat de multă vreme, un loc de frunte în galeria personalităților de seamă a neamului.

LA PRESSE DE L'ITALIA CONCERNANT LES MOUVEMENTS CONDUIT PAR TUDOR VLADIMIRESCU

RÉSUMÉ

L'auteur dans cet article, s'appuyant sur les journaux italiens contemporains a cherché de présenter l'écho international du mouvement dirigé par Tudor Vladimirescu, l'attitude politique adoptée, à Leibach, par les grandes empires voisins de la Valachie concernant les événements révolutionnaires de 1821 et les conséquences, pour les roumains, des décisions prises par l'empereur de la Russie et de l'Autriche.